

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Quid sit credere, quod est actus interior fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

serpam, & successo
res, & diffinitio
cablites, eo quod fi
ne penitentis sunt
dona Dei. Et ratio
est, quia in his Papa
excedit scriptum: sic
dicit Dominus in ex
cedendo scriptum. Et
omnes vere inuicem
medaces dicunt, ego
dixi in excessu meo,
ois homo mendax.
Talia aut sunt ea, que
sunt fidei, quod scilicet
Papa non ex so
la papas authorita
te, sed ex papatu,
et substat diuina as
sistentia, ad ecclesie
fidem ueram docen
dam dicitur iudicial
iter in materia fidei
excedens scriptum: Et
propterea determi
nat non respectu ho
minum, sed simpliciter
& irrevocabiliter, ac
ligat se, & alios.

sententia tota Ecclesia firmiter teneatur: & ideo ad
solam authoritatem summi Pontificis pertinet noua
editio Symboli, sicut & omnia alia que pertinent ad
totam Ecclesiam, ut congregare synodum genera
lem, & alia huiusmodi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in doctri
na Christi, & Apostolorum ueritas fidei est sufficien
ter explicata: sed quia peruersi homines apostolicam
doctrinam, & ceteras doctrinas, & scripturas peruer
tunt ad sui ipsorum perditionem, sicut dicitur 2. Pet.
vltimo ideo necessaria fuit temporibus preecedentibus
explicatio fidei contra insurgentes.

AD SECUNDUM dicendum, quod prohibitio,
& sententia synodi se extendit ad priuatas personas,
quarum non est determinare de fide. Non enim
per huiusmodi sententiam synodi generalis ablata
est potestas sequenti synodo nouam editionem Sym
boli facere, non quidem aliam fidem continentem,
sed eandem magis expositam. Sic enim qualibet syn
odus obseruauit, ut sequens synodus aliquid expo
neret supra id, quod preecedens synodus exposue
rat propter necessitatem alicuius haresis insurgen
tis. Vnde pertinet ad summum Pontificem, cuius
authoritate synodus congregatur, & eius sententia
confirmatur.

AD TERTIUM dicendum, quod Athanasius non
composuit manifestationem fidei per modum Sym
boli, sed magis per modum cuiusdam doctrinae, ut
ex ipso modo loquendi apparet: sed quia integram
fidei ueritatem eius doctrina breuiter continebat, au
thoritate summi Pontificis est recepta, ut quaui regu
la fidei habeatur.

QVAESTIO II.

De actu fidei, in decem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de actu fidei.
Et primo, de actu interiori. Secundo, de
actu exteriori.

CIRCA primum quærentur decem.

Primo, quid sit credere, quod est actus interior
fidei.

- A ¶ Secundo, Quot modis dicatur.
- ¶ Tercio, Vtrum credere aliquid supra rationem na
turalem, sit necessarium ad salutem.
- ¶ Quarto, Vtrum credere ea, ad quæ ratio naturalis
peruenire potest, sit necessarium.
- ¶ Quinto, Vtrum sit necessarium ad salutem crede
re aliqua explicitè.
- ¶ Sexto, Vtrum ad credendum explicitè, omnes æ
qualiter teneantur.
- ¶ Septimo, Vtrum habere fidem explicitam de Chri
sto, semper sit necessarium ad salutem.
- ¶ Octauo, Vtrum credere Trinitatem explicitè, sit
de necessitate salutis.
- B ¶ Nono, Vtrum actus fidei sit meritorius.
- ¶ Decimo, vtrum rō humana diminuat meritū fidei.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum credere sit cum assensione cogitare.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod credere
non sit cum assensione cogitare. Cogitatio. n.
importat quandam inquisitionem. dicitur enim co
gitare, quasi simul cogitare: sed Dam. dicit in 4. li. *
quod fides est non inquisitus consensus. ergo cogi
tare non pertinet ad actum fidei.

¶ 2. Præ. Fides in ratione ponitur, ut infra * dicitur:
sed cogitare est actus cogitatiuæ potentia, quæ perti
net ad partem sensitiuam, ut in primo * dictum est.
ergo cogitatio ad fidem non pertinet.

¶ 3. Præ. Credere est actus intellectus, quia eius obie
ctum est verum: sed assentire non videtur esse actus
intellectus, sed voluntatis, sicut etiam consentire, ut
supra * dictum est. ergo credere non est cum assen
sione cogitare.

SED IN CONTRARIUM est, quod August. sic diffi
nit credere, in lib. * de Prædestinatione sanctorum.

RESPON. Dicendum, quod cogitare tripliciter sumi
potest. Vno modo, cōiter pro qualicūque actuali cō
sideratione intellectus, sicut Aug. dicit in 14. * de Tri.
Hanc nunc dico intelligentiam, quā intelligimus co
gitantes. Alio modo, dicitur cogitare magis proprie
consideratio intellectus, quæ est cum quadam inquisi
tione, antequam perueniatur ad perfectionem intel
lectus per certitudinem visionis: & secundum hoc
Aug. dicit 15. * de Tri. q. Dei filius non cogitatio di
citur, sed uerbum Dei dicitur. Cogitatio quippe no
stra perueniens ad id, quod scimus, atq; inde forma
ta, uerbum nostrum est: & ideo uerbum Dei sine co
gitatione debet intelligi, non aliquid habens forma
bile, quod possit esse informe: & secundum hoc cogi
tatio proprie dicitur motus animi deliberantis, non
dum perfecti per plenam uisionem ueritatis. Sed qa
talis motus potest esse uel animi deliberantis circa in
tentiones uniuersales, quod pertinet ad intellectuā
partem: uel circa intentiones particulares, quod perti
net ad partem sensitiuam: ideo cogitare secundo mo
do sumitur p actu intellectus deliberantis: tertio mo
do, pro actu uirtutis cogitatiuæ. Si ergo cogitare su
matur cōiter secundum primum modum, sic hoc qd
dicitur cum assensione cogitare, non dicit totam rō
nem eius, quod est credere. Nam per hunc modum
etiam qui considerat ea quæ scit, uel intelligit, cum
assensione cogitat. Si uero sumatur cogitare secun
do modo, sic in hoc intelligitur tota rō huius actus,
qui est credere. Actum enim ad intellectum perti
nentium, quidam habent firmā assensionem absque
tali cogitatione, sicut cum aliquis considerat ea quæ
scit, uel intelligit: talis enim consideratio iam est for
mata,

3. di. 23. q. 2.
arti. 2. q. 1. &
ver. q. 14. ar. 4.

li. 4. ortho. fi
dei, c. 12.
q. 4. art. 2.
p. p. q. 73. ar.
4.

p. 2. q. 15. ar.
1. ad 3.

c. 2. parum
ante mediū
tomo 7.
li. 14. cap. 7. a
medio 10. §

li. 15. c. 16. in
prin. to. §

Nota. Quidam uero actus intellectus habet quidem cognitionem informem absque firma assensione, siue in neutram partem declinet, sicut accidit dubitanti siue in unam partem magis declinet, sed tenentur aliquo leui signo, sicut accidit suspicanti: siue uni parti adhaerent, tamen cum formidine alterius, quod accidit opinanti: sed actus iste, qui est credere, habet firmam adhesionem ad unam partem, in quo conuenit credens cum sciente, & intelligente: & tamen eius cognitio non est perfecta per maximam uisionem, in quo conuenit cum dubitante, suspicante, & opinante: & sic proprium est credentis, ut cum assensu cogitet, & propter hoc distinguitur iste actus, qui est credere, ab omnibus actibus intellectus, qui sunt circa uerum, uel falsum.

D. 610.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod fides non habet inquisitionem rationis naturalis demonstrantis id, quod creditur: habet tamen inquisitionem quandam eorum, per que inducitur homo ad credendum, puta, quia sunt dicta a Deo, & miraculis confirmata.

AD SECUNDVM dicendum, quod cogitare, non sumitur hic prout est actus cogitativa uirtutis, sed prout pertinet ad intellectum, ut dictum est.

In corp. ar.

AD TERTIVM dicendum, quod intellectus credentis determinatur ad unum non per rationem, sed per uoluntatem: & ideo assensus hic accipitur pro actu intellectus, secundum quod a uoluntate determinatur ad unum.

*Super Quaestiones
secunda Articulum
secundum.*

ARTICVLVS II.

Utrum conuenienter distinguatur actus fidei per hoc, quod est, credere Deo, credere Deum, & credere in Deum.

In ar. 2. q. 2. omisso primo, Durandus occurrit in 3. senten. dist. 23. q. 4. ar. 3. reprobans dictum hic in responsione ad primum, l. q. hitres actus sunt unus. Inquit enim, quod licet credere Deo, & credere Deum, sint unus actus, credere tamen in Deum sunt duo actus: quia a duobus est habitus, scilicet fide, & charitate, & significat credendo, & amando ire in Deum.

3. dist. 23. q. 2. ar. 2. q. 2. & ver. q. 1. ar. 7 ad 7. & 10. p. le 1. & Ro ma. 4.

Ad hoc facile respondetur, quod quia actus imperatus non multiplicatur secundum rem ad multiplicationem principiorum eius, sed unus est idem numero actus a multis est simul uirtutibus, ut ieiunare est actus unus a temperantia simul & obedientia, & charitate, & sic de alijs, ideo credere in Deum, cum sit actus fidei a charitate imperatus, unus numero secundum re est, quamuis a multis proueniat habitibus. Et quoniam actus elicimus ab uno, & imperatus ab altero habitu, multiplex est secundum relationem.

Tracta. 29. a med. 10. 9. & ser. 6. de uer. dom. 10.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter distinguantur actus fidei per hoc, quod est, credere Deo, credere Deum, & credere in Deum. vnus enim habitus vnus est actus, sed fides est vnus habitus, cum sit una uirtus, ergo inconuenienter ponuntur plures actus fidei.

¶ 2. Præ. Id quod est commune omni actui fidei, non debet poni ut particularis actus fidei: sed credere Deo inuenitur cõiter in quo libet actu fidei, quia fides innititur primæ ueritati, ergo uidetur quod inconuenienter distinguatur a quibusdam alijs actibus fidei.

¶ 3. Præ. Id quod conuenit etiam non fidelibus, non potest poni in ter fidei actus: sed credere Deum esse, conuenit et in fidelibus, ergo non debet poni inter actus fidei.

¶ 4. Præ. Moueri in finem pertinet ad uoluntatem, cuius obiectum est bonum, & finis: sed credere non est actus uoluntatis, sed intellectus, ergo non debet poni differetia una eius, quod est credere in Deum, quod importat motum in finem.

SED CONTRA est, quod Aug. hanc distinctionem ponit in libro de uerbis Domini, & super Ioã. *

RESPON. Dicendum, quod actus cuiuslibet potentie, uel habitus ac

cipitur secundum ordinem potentie, uel habitus ad suum obiectum. Obiectum autem fidei potest tripliciter considerari. Cum enim credere ad intellectum pertinet, put est a uoluntate motus ad assentendum, ut dictum est, * potest obiectum fidei accipi uel ex parte ipsius intellectus, uel ex parte uoluntatis intellectum mouentis. Siquidem ex parte intellectus, sic in subiecto fidei duo possunt considerari, sicut supra * dictum est, quorum unus est materiale obiectum fidei. Et sic ponitur actus fidei credere Deo: quia, sicut supra dictum est, nihil proponitur nobis ad credendum: nisi secundum quod ad Deum pertinet. Aliud autem est formalis ratio obiecti, quod est sicut medium, propter quod tali credibili assentitur. Et sic proponitur actus fidei credere Deum: quia, sicut supra dictum est, formale obiectum fidei est ueritas prima, cui inhaeret homo, ut propter eam creditis assentiat. Si uero consideretur tertio modo obiectum fidei, secundum quod intellectus est motus a uoluntate, sic ponitur actus fidei credere in Deum. Veritas enim prima ad uoluntatem refertur secundum quod habet rationem finis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod per ista tria non designantur diuersi actus fidei, sed unus & idem actus habens diuersam relationem ad fidei obiectum, Et per hoc patet responsio ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, quod credere Deum non conuenit infidelibus sub ea ratione, qua ponitur actus fidei. Non enim creditur Deum esse sub his conditionibus, quas fides determinat, & ideo nec uere Deum credunt: quia, ut Philosophus dixit 9. Metaph. in simplicibus defectus cognitionis est solum in non attingendo totaliter.

AD QUARTVM dicendum, quod sicut supra * dictum est, uoluntas mouet intellectum, & alias uires anime in finem, & secundum hoc ponitur actus fidei credere in Deum.

ARTICVLVS III.

Utrum credere aliquod supra rationem naturalem, sit necessarium ad salutem.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod credere non sit necessarium ad salutem. Ad salutem enim & perfectionem cuiuslibet rei ea sufficere uidentur, quae conueniunt ei secundum suam naturam: sed ea quae sunt fidei excedunt naturalem hominis rationem.

habet
re in
prie
miz
pre
tina
nes
gunt
con
hon
mo
lige
cred
tame
poli
curia
mou
addi
supra
quod
rior
rior
quo
coali
prie
& im
que ta
dum
sentia
qua n
ue q
zue
nalis
fiden
quam
tural
tam n
li. An
dit de
ho, q
riam
action
rem, u
& sic p
sumpe
niam un
de non
in q
ris cel
a prim
stante
in prim
Iesu, &
quibus
renita
hanc p
redicet.
¶ Dubi
co est c
rem, sic
rational
tum cog
uer, salu
em rat
ber am
sicut ac
dum op
tionem. Et
quod se
esse quid
leo oit
& uolun
firatum
ex hac, se
ratio nen
principi
ad unue
em, em
¶ Dubi
Dei, pite